

Cantar als trobadors

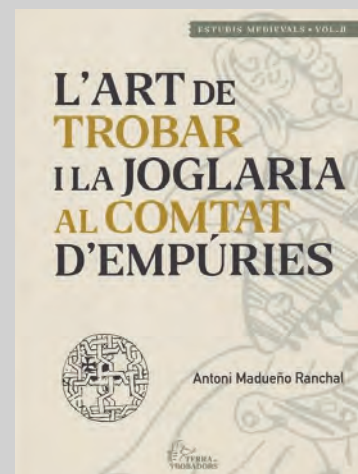
Text > PEP VILA

Miquel Pujol Canelles, sacerdot, filòleg i investigador (Castelló d'Empúries, 1927 - Girona, 2011) va ser dels primers que, tot revisant els protocols i la rica documentació notarial conservada a la seva vila comtal, ens va fer adonar de la important presència de joglars i trobadors que hi havia —notes d'arxiu, cartes de pagaments, esments de joglars, de trobadors, contractacions per celebrar efemèrides diverses, encàrrecs reials, etc.

A voltes tenim una imatge fosca i provinciana de l'edat mitjana, del món feudal, però aquesta investigació, entre moltes altres, ens mostra com en aquest espai hi havia una riquesa cultural, literària i musical extraordinària, de la qual ens han arribat unes petites espurnes. Tot un miracle! Als segles XII i XIII, aquesta colla de poetes músics van recrear un llenguatge poètic i filosòfic nou, la influència del qual ha arribat fins avui dia. Tot el migdia europeu, fins que arribà l'humanisme italià, es nodria de conceptes i vivències ben nostres: l'exegesi de l'amor provençal, el seu delicat espiritualisme, l'escolàstica amorosa, el món feudal amb els seus claroscurs, l'honor de cavalleria. Les relacions amoroses entre trobadors i dames serien una es-

piritualització en la qual hi havia vassalls i senyors, molt més aspra. L'influx de la lírica cortesana trobadoresca ha contaminat el nostre imaginari. Castelló és un dels llocs on aquesta llavor va quallar, potser, per la situació geogràfica entre el mar i la muntanya, perquè era un lloc mercantil reconegut, perquè hi havia una noblesa catalana culta i cosmopolita, i uns comtes d'Empúries —Ponç III Hug (1173-1200), Hug IV (1200-1230) i el comte trobador Ponç Hug IV d'Empúries (1277-1313)— amb afanys culturals.

Ara, el musicòleg i intèrpret Antoni Madueño Ranchal (Barcelona, 1970) continua la recerca i ens explica, en un llibre magnífic, les motivacions que movien els trobadors i trobairitz a compondre els seus poemes, com s'esdevenia la representació trobadoresca a la cort comtal d'Empúries, quins repertoris s'hi usaven, quins instruments musicals s'hi tocaven. A més, hi havia joglars, mims i ministrers (intèrprets) d'aquesta zona, també itinerants, el llegat dels quals, en definitiva, ara podem descobrir. Els joglars, a més de demostrar les seves habilitats musicals, havien de tenir formació per mantenir els debats poètics. També són interessants les fotografies d'instruments musicals de la basílica de

MADUEÑO RANCHAL, Antoni. *L'art de trobar i la joglaria al comtat d'Empúries*. Castelló d'Empúries: Ajuntament de Castelló d'Empúries, 2024. 188 p.

Santa Maria. Cal cantar aquests poemes, recrear-los per entendre'ls millor. El llibre conté també una important regesta documental que des de fa anys elabora Josep M. Gironella. Així, per exemple, sabem per un document de 1331 que Berenguer Mateu, joglar de la Pera; Pere Moner, «tocador de rabeba»; Pere Vicenç, del mateix lloc, i en Déu de Parlavà, «tubinatores», prometen a uns sabaters de Castelló que tocaran els dies que la comtessa Joana s'estigui a la vila a canvi de quatre sous i la manutenció de cadascun. La divisa dels trobadors era: «Mot so razo» (paraula, música i mostrar aptituds per bastir arguments literaris i polítics contra els adversaris).

perplexitat. L'autor juga amb aquest recurs i el dosifica hàbilment.

Una altra novetat, tal vegada menor però també important a l'hora d'estructurar la novel·la, és la presència constant del fenomen religiós, que amara tota l'obra: el mite, els relats bíblics, les llegendes, les visions, les al·lucinacions... Tot plegat insufla una gran potència simbòlica al text (cal destacar, en aquest sentit, el sensacional capítol «La lluna de Jerusalem»).

Finalment, la tercera novetat és el desencant expressat pel protagonista envers el món literari i la pròpia evo-

lució com a escriptor, un dels elements clau per entendre la sensació de fracàs vital que arrossega. Ara bé, en aquest punt, la veu del protagonista (i, alhora, narrador de la novel·la) es pot confondre amb la veu de l'autor, ben bé com si proposés un joc metaliterari. És un joc legítim, però arriscat, ja que hi batega una subjectivitat massa abassegadora, sense repunt ni contrast, i això descompensa la novel·la.

En qualsevol cas, encerts i errors a banda, Jordi Dausà és un autor que val molt la pena de llegir, i que mereix ser llegit.

DAUSÀ, Jordi. *El punt de ruptura*. Barcelona: Llibres del Delicte, 2025. 227 p.